

глибші ставки використовуються для рибної ловлі. Найбільше штучних водойм розташовано в басейні р. Серет, загальною площею понад 1320 га. [1].

Для деяких водосховищ характерні заболочені береги, непридатні для масового відпочинку, тому у районі водосховищ доцільно проводити організацію ландшафту для масового пляжно-купального відпочинку, веслування на човнах, водних видів спорту, а взимку для віндсерфінгу [2]. Температура води водосховищ в межах Тернопільської області коливається від 15⁰С в травні, до +20 - +22⁰С в липні і +17 - +19⁰С в серпні. За температурним режимом їх можна віднести до прохолодних і теплуватих, а за температурним режимом і тривалістю купального сезону (90-100 днів) – до водойм з доброю оцінкою. На водосховищах, призначених для водозабезпечення міст, можливі практично більшість видів відпочинку (гребля, вітрильний спорт, рибальство тощо), однак при обов'язковій умові належного санітарно-технічного устаткування закладів і зон відпочинку і строгому дотриманні правил користування цими водоймами з метою збереження якості води.

У Тернопільській області зосереджені також значні запаси лікувальних вод. Води без специфічних компонентів зосереджені в Борщівському і Теребовлянському районах. До них належать гідрокарбонатно-сульфатно-хлоридно-натрієві, сульфатно-кальцієві і сульфатно-натрієво-кальцієві, гідрокарбонатно-хлоридні натрієві, сульфатно-хлоридні натрієві. Запаси сульфідних вод приурочені до центральної частини: на ділянках Конопківка-Настасів та Сороцьке-Козівка. Води типу “Нафтуса” і “Друскінінкай” зосереджені в районі смт Гусятин і використовуються для санаторно-курортного лікування хворих на захворювання нирок і сечовивідних шляхів. Також в межах Тернопільської області є бромні (с. Сороки Буцацького району) і кремністі води, а також розсоли хлоридні натрієві, що застосовуються для лікування хвороб опорно-рухового апарату, периферійної нервової системи, серцево-судинних захворювань. Гідромінеральні ресурси Тернопільської області можна вважати умовно сприятливими для санаторно-курортного лікування [3].

Водні ресурси Тернопільської області є сприятливими для розвитку всіх функціональних типів рекреації – лікувально-оздоровчої, оздоровчо-спортивної, спортивно-туристської, пізнавальної, любительської.

Література:

1. Новицька С.Р. Водні рекреаційні ресурси: еколого-географічний аналіз і оцінювання // Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія.– Тернопіль: Видавн. відділ ТНПУ, 2007. - №1 –С. 158-167.
2. Питуляк М.Р. Сучасний стан та оптимізація рекреаційних функцій ландшафтно-рекреаційних областей і районів Тернопільщини // Український географічний журнал. – Київ: “Академперіодика”, 1999. - № 3 (27) – С. 37-38.
3. Царик Л., Чернюк Г. Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки та аналізу (на прикладі Тернопільської області) - Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. - 188 с.

Любов АЛЬТГАЙМ

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ЕКСКУРСІЙНІ МАРШРУТИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЇХ ФОРМУВАННЯ

До початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну нараховувалось понад 2,7 млн. осіб, які мають інвалідність, серед них понад 222,3 тис. осіб із I групою інвалідності, 900,8 тис. осіб із II групою інвалідності, 1416 тис. осіб із III групою інвалідності та понад 163,9 тис. дітей з інвалідністю.[3] Щороку 3 грудня разом із світовою спільнотою Україна відзначає день людей з інвалідністю. Разом із нами живуть люди, фізичні можливості яких обмежені. Це ті, хто із певних причин не може повноцінно забезпечувати себе, доглядати за собою. Інвалідність може бути вродженою і набутою внаслідок травм, інфекцій, тощо. Із

перших днів повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, під обстріли та авіаудари потрапляють як військові, так і цивільні громадяни у різних регіонах держави. Кожного дня кількість людей, які зазнали поранень, збільшується. Для багатьох українців наслідки втрати здоров'я від дій російської армії мають безповоротний характер, вони отримують інвалідність і їх кількість, на жаль, щодня зростає. Тому важливо вже сьогодні розробляти програми і заходи їх відновлення до повноцінного життя. Особливо потреба у цьому відчувається зараз, коли наша країна переживає найважчий період свого існування – війну і агресію російських окупантів.[2] Україна, як і всі цивілізовані країни із високою культурою людських відносин, до таких людей ставиться із особливою увагою. Ці люди не називають себе інвалідами, вони не вимагають до себе жалю, для них важливо лише елементарне – можливість повноцінно жити, бути у суспільстві, самореалізуватися, мати доступ до гідної освіти і робочих місць. Тому потрібно не обмежуватись лише проведенням Міжнародного дня людей із особливими потребами спрямованого на привернення уваги до проблем цієї категорії суспільства, а захистом їх гідності, прав та благополуччя. Цей день має стати днем підведення підсумків зробленого, аналіз фактичного становища людей із особливими потребами у суспільстві і визначення планів щодо поліпшення їх життєвого рівня. Потрібно проводити активну роботу із їх реабілітації та всесторонньої підтримки їх соціалізації і повернення до активного повноцінного життя максимально, на скільки це можливо. Разом із системи медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання їм допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму, для досягнення і підтримання ними соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та їх суспільної інтеграції, загалом, а також забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації і виробами медичного призначення, для них потрібно продумати і розробити програми для можливості повноцінного активного відпочинку. Саме розробка, формування і адаптація вже діючих екскурсійних маршрутів під особливі потреби цих людей і дасть їм можливість відвідати цікаві місця, побачити їх і почути цікаві розповіді екскурсуючих, відчути себе повносправними і отримати натхнення жити, працювати і творити не зважаючи ні на що.[1]

Потрібно відмітити, що із року в рік зростає кількість і якість медичних та освітніх послуг, які надаються дітям із особливими потребами. Постійно впроваджуються нові методики, розробляються індивідуальні програми реабілітації, застосовується нове обладнання, підвищується кваліфікація персоналу, періодично проводяться певні заходи оздоровчого, корекційного та пізнавального спектру, але майже не приділяється увага ще одному важливому моменту для повернення їх до активного життя – їх дозвіллію і якісному відпочинку. Адже всі ми розуміємо, що громадяни із обмеженими фізичними можливостями потребують особливої уваги. Для них мають бути створені такі умови, які дають змогу відчувати себе рівними серед рівних. Адже саме ставлення до таких людей визначає ступінь цивілізованості суспільства. Захищаючи гідність таких особливих людей, ми захищаємо своє людське обличчя.

Практика показує, що вони можуть бути і стають повноцінними і високо ефективними членами суспільства, відмінними фахівцями, соціально-активними людьми, які надихають багатьох, а також і абсолютно здорових членів нашого суспільства. Тому усунення бар'єрів на шляху до самореалізації осіб із особливими потребами, не тільки гарантування доступу до освіти і робочих місць, на сьогодні, має бути одним із пріоритетних напрямів соціальної політики України, але і надання їм можливості подорожувати. А для цього у дуже близькому майбутньому потрібно передбачити, щоб такі люди змогли отримати доступ до будівель без використання сходів, отримати доступ до рампи на пляжі, повноцінно відпочивати без страху дискримінації, отримати доступ до всіх туристичних та екскурсійних послуг із зручним використанням різних способів пересування на екскурсійних маршрутах.

Поки що наша держава взяла на себе і виконує конкретні зобов'язання щодо цих людей відносно матеріального забезпечення, створює для них необхідні правові, соціально-побутові

умови життя, надає ряд пільг, але ще вона конституційно гарантує рівні з іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства. Тому і сфера туристичних та екскурсійних послуг має бути для них доступною на одному рівні. Така увага держави та милосердя, толерантність кожного із нас допоможуть спростити життя людей із особливими потребами, створити майбутнє, де б люди не були виключені із соціуму із-за проблем зі здоров'ям.

Література:

1. Альтгайм Л.Б. Організація екскурсійних послуг, Тернопіль. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. 204 с.
2. Любов Альтгайм. Роль екскурсійних послуг у донесенні ціннісних орієнтирів. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід: збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 травня 2022 року, м. Тернопіль, Вектор, 2022. С. 151-155.
3. URL: <https://guide.diia.gov.ua/thematic-area/sotsialnyi-zakhyst> (дата звернення: 20.02.2022)

Богдан РАДЧЕНКО

Харківський національний університет імені Василя Каразіна

ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСКУРСІЙ ЯК ЗАСІБ ІНКЛЮЗІЇ

Тривалий час традиційна система туризму була орієнтована на відвідувачів, які відповідають певним «вимогам», які здатні подорожувати за загальною для всіх програмою. Як наслідок, люди із обмеженими можливостями здоров'я і з особливими потребами практично не мали можливості й умов брати участь у туристичному процесі. Саме інклюзивний туризм допоміг вирішити цю проблему. Наразі проблема забезпечення людей із особливими потребами туристичними послугами є однією з найактуальніших у сучасній Україні.

Саме інклюзивний туризм надає всім людям рівні можливості для безпечного, комфортного, автономного та стандартизованого розвитку всіх дій, які складають туристичну діяльність, а також намагається досягти економічної прибутковості, прагнучи принести користь як звичайній людині, так і людині з обмеженими можливостями. Таким чином, інклюзивний туризм – це «сукупність заходів, послуг і туристичних продуктів, які дозволяють насолоджуватися ними всім, незалежно від фізичних можливостей людини» [3].

Звісно, що інклюзивний туризм потребує додаткових засобів, які його уможливають, серед яких – технічні засоби.

Насамперед, для безпечного та зручного знаходження людей із обмеженими можливостями здоров'я в туристичних закладах необхідно забезпечити фізичну доступність як самих будівель, так і всіх приміщень: безперешкодний в'їзд на візку та підйом на будь-який поверх; комфорт при відвідуванні санітарних зон; своєчасне інформування про важливі події та заходи. Вирішенню цих завдань сприяє застосування різних технічних пристроїв, наприклад: знаки доступності (інформують про те, що будівля пристосована для людей з обмеженими можливостями), знаки попередження (повідомляють про те, що на дорозі можуть виникнути різні перешкоди, наприклад, скляні двері, вузькі проходи, сходи), протиковзні покриття (знижують ризик отримання травм під час пересування по слизьких поверхнях), кнопка виклику помічника, автоматичні двері, звукові маяки та навігаційні системи (дають можливість слабозорим і незрячим людям отримати важливу звукову інформацію, дозволяють оперативно визначити своє місцезнаходження та напрямок для подальшого руху), тактильна плитка та направляючі елементи (допомагають людям з порушеним зором швидко орієнтуватися, дізнаватися про перешкоди).

Інфокіоски, стійки реєстрації, місця продажу квитків мають бути чітко позначені та розташовані якомога ближче до входу в будівлю. Крім того, біля них має бути достатньо місця